

УДК 339.727

Г. А. Матвієнко,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Академія муніципального управління

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В ПРОЦЕСІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МВФ

H. Matviienko,
Ph.D. in Economics, Academy of municipal administration

DIRECTIONS FORMATION OF EFFECTIVE FISCAL POLICY AND ACHIEVE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF NATIONAL ECONOMY DURING THE COOPERATION UKRAINE AND IMF

У статті розглядається сутність МВФ та його важливість для розвитку економік країн світу. Визначено зростання ролі державного регулювання та розробки нових ефективних механізмів та інструментів розвитку економіки. Фіскальна політика займає вагоме місце при стимулюванні розвитку економіки, стабілізації та зростанні фінансових показників. В Україні необхідно за допомогою МВФ розширювати інструментарій для управління бюджетними ризиками і використовувати інструменти для передачі і розподілу ризиків за допомогою ефективною фіскальною політики. Проаналізовано економічні та фінансові показники в Україні: державний борг, мінімальна заробітна плата, ВВП, фінансування НДДКР та інші. Зазначено, що проблема стабілізації гривні за допомогою скорочення бюджетних витрат була пов'язана з значним зменшенням фінансування науки, освіти, охорони здоров'я, всього, без чого неможливий довгостроковий сталий розвиток. Співпраця з МВФ може бути плідною лише при умові розвитку людського потенціалу та підвищення рівня життя населення.

The global nature of the current economic system is almost impossible to regulate only with national policy instruments. In crisis significantly increases the role of state regulation and development of new effective mechanisms and tools of economic development. The International Monetary Fund has an important role in fiscal policy of member states, by improving analysis and regulation of budgetary risks. Ukraine needs the help of the IMF to expand the tools for risk management of budget and use tools for risk sharing and transfer. In addition to the many positive aspects of cooperation with the IMF, there are negative, among which is a growth of public debt and significant dependence economy of IMF loans. In recent years, a significant number of economic indicators in Ukraine deteriorated, public debt rapidly growing, balance of payments in Ukraine is also unsatisfactory. The problem of stabilizing the national currency by means of budget cuts was associated with a

significant decrease of funding for science, education, health care, everything which is indispensable to long-term sustainable development. Such unpopular measures like raising the retirement age and the taxation of pensions will not solve the problem deficit Pension fund and low pension. The standard of living of the working population also remains low.

Priority in improving budgetary mechanisms is the collection and processing of timely and high-quality data for planning and development instruments of state policy. Strengthening the financial system requires the following measures: improving the legal framework; financial system regulation and supervision of it; monitoring, assessment and elimination of risks in the financial system. To restore economic growth in Ukraine can take decisive steps to restore operational balance sheets of banks and the private sector. One of the main strategic directions in crisis is the development of research and innovation. It is reasonable to state policy to encourage investment. Since there is now a significant outflow of capital and distribution disproportionately investment by regions. Under the proposals the IMF Ukraine should develop a strategy based on macroeconomic indicators, which include fiscal and monetary policy.

Currently, Ukraine can not develop without external financing and assistance from international financial institutions. But there is need for complex formation mechanisms and principles of reform, taking into account national specificities and prevent the decline in living standards. Cooperation with the IMF could be efficient only on the condition of human development and improving living standards.

Ключові слова: Міжнародний валютний фонд, фінансова політика, державна політика, рівень життя населення, сталий розвиток.

Key words: IMF, fiscal policy, public policy, standard of living, sustainable development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ І ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Глобалізаційні процеси впливають майже на всі сфери розвитку країни, тому все більше значення набуває питання про комплексне формування механізмів і принципів глобального управління сталим розвитком. Глобальний характер сучасної економічної системи практично унеможлиблює її регулювання тільки інструментами національної державної політики. В кризових умовах значно зростає роль державного регулювання та розробки нових ефективних механізмів та інструментів розвитку економіки [1]. В сучасних умовах, при зростаючій взаємозалежності всіх країн, виникає необхідність співпраці з наднаціональними фінансовими організаціями для розробки ефективної фінансової політики та досягнення стало-го розвитку не тільки в середині країни, але і в регіоні. Економіка та фінансовий сектор України знаходяться в кризовому стані, через військовий конфлікт на сході країни, так і через структурні дисбаланси економіки. Все це погіршується відсутністю належного регулювання та ефективного нагляду за фінансовим сектором та низьким правовим захистом кредиторів [10].

Міжнародний валютний фонд відіграє важливу роль у фінансовій політиці країн-членів, шляхом вдосконалення аналітичної роботи та регулювання бюджетних ризиків. Так, за даними МВФ, кожні 12 років

органи державного управління країн у середньому зазнають негативний бюджетний шок в розмірі 6 відсотків від ВВП [7]. У щорічній доповіді "Аналіз і регулювання бюджетних ризиків" надається всебічна і комплексна оцінка потенційних загроз для функціонування державних фінансів, які здійснюється у формі фінансового стрес-тесту, який може допомогти державним органам змодельовати подальший розвиток та попередити кризові явища. В Україні необхідно розширювати інструментарій для управління бюджетними ризиками і використовувати інструменти для передачі і розподілу ризиків. Є доцільним запровадити середньо та довгострокове податково-бюджетне планування. У поєднанні з бюджетними стрес-тестами, ці інструменти можуть бути джерелом інформації щодо управління державним боргом. Роль МВФ полягає в наданні допомоги в оцінці та регулюванні бюджетних ризиків (технічна допомога в побудові балансів державного сектора, розвитку інституційної структури та потенціалу, виявлення бюджетних ризиків, їх кількісна оцінка та вплив на економіку), проведенні бюджетних стрес-тестів і інтеграції ризиків у систему середньо та довгострокового бюджетного планування [10].

Міжнародний валютний фонд є основним наднаціональним валютно-фінансовим інститутом, який постійно розширює коло своїх функцій відповідно до потреб глобалізації та стану розвитку світової економіки. Однією з найважливіших функцій МВФ є надання кредитів державам-членам для урегулювання платіжних ба-

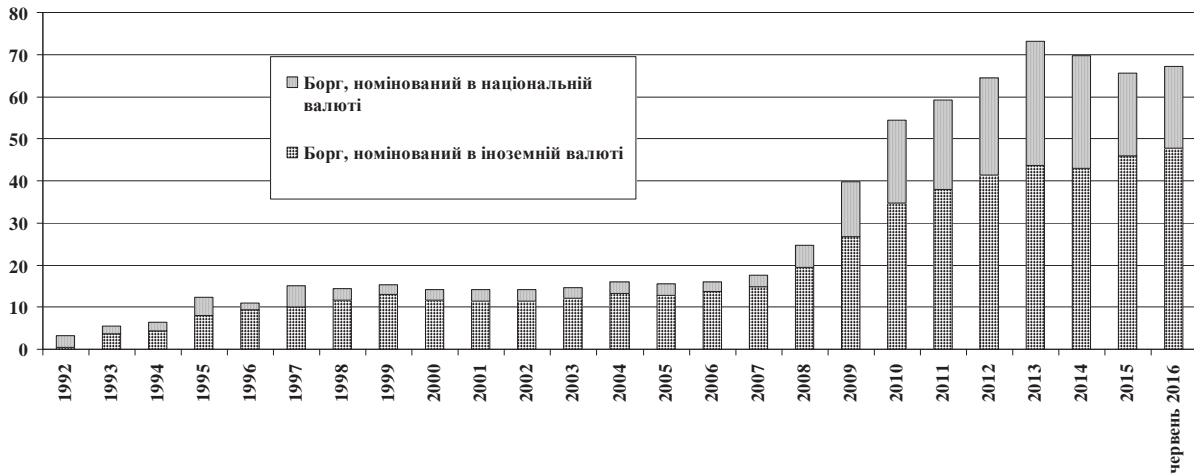

Рис. 1. Динаміка державного та гарантованого державою боргу у розрізі валют погашення, \$ млрд в еквіваленті

Джерело: http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystichni-materialy-shchodo-derzhavnoho-ta-harantovanoho-derzhavoiu-borhu-ukrainy_2016?category=borg&subcategory=statistichna-informacija-schodo-borgu

лансів. Кредити від МВФ забезпечують резервні можливості, що полегшують проведення реформ по стабілізації і відновленню умов для сталого економічного розвитку [11].

Основними функціями, на який концентрується МВФ є: економічний нагляд (надання рекомендацій державам-членам щодо вжиття заходів політики, які можуть допомогти в досягненні макроекономічної стабільності); кредитування (надання державам-членам фінансування, для допомоги їм у вирішенні проблем платіжного балансу); розвиток потенціалу (технічна допомога та підготовка кадрів). У 2016 році основна увага приділена заходам політики, які спрямовані на повернення світової економіки на більш міцний і надійний шлях, що може бути досягнуто за рахунок стабільного фінансового сектору і співпраці на глобальному рівні між країнами [8].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО ВИРІШЕННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМ

Серед провідних науковців, що присвятили свої напрацювання дослідженню співпраці з міжнародними фінансовими організаціями є зарубіжні: Атоян Р., Кругульські К., Руеф Дж., та вітчизняні: Козак Ю., Логінова Н., Мусієць Т., Макогон Ю., Мозговий О. тощо.

ФОРМУВАННЯ МЕТИ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Полягає у дослідженні функцій МВФ, його діяльності в Україні, аналізі основних фінансово-економічних показників розвитку України та розробки заходів фінансової політики.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ З ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАННЯ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

У МВФ домінують монетаристські (неоліберальні), теоретичні погляди. Тому практично всі стабілізаційні програми включають скорочення державних витрат (на соціальні цілі, скасування або зменшення державних субсидій, стримування зростання або "заморожування" заробітної плати, лібералізацію зовнішньоекономічних зв'язків), усе це може значно знизити рівень життя населення, особливо в країнах, які розвиваються, де рівень життя і так низький. Також мають місце структурні зміни в економічних системах (приватизація підприємств, введення ринкового ціноутворення, лібералізація зовнішньоекономічної діяльності) [11].

Розвинені держави, в період кризи, навпаки, збільшують державні витрати та стимулюють попит з боку підприємств та населення. Сучасний розвиток

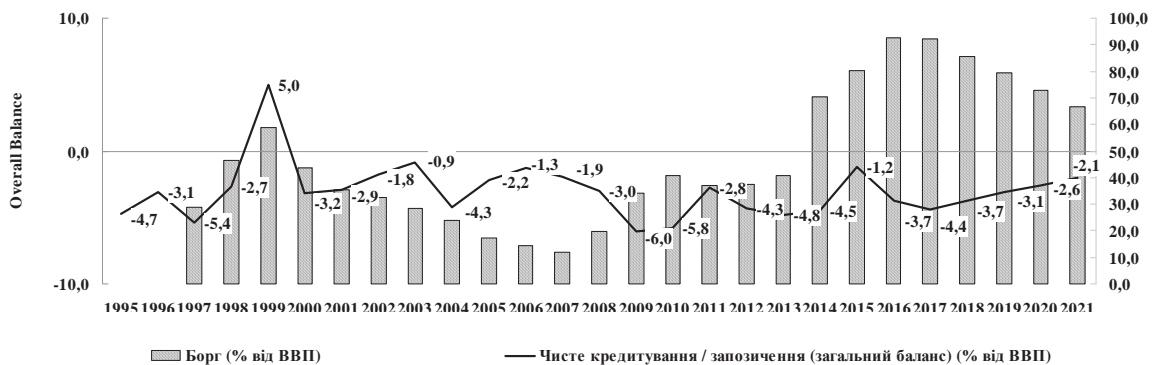

Рис. 2. Динаміка боргу у % до ВВП в Україні

Джерело: <https://www.imf.org/en/Data>

Таблиця 1. Динаміка показників розвитку зовнішнього сектору економіки України

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Сальдо поточного рахунку, млрд дол.США	-3,016	-10,233	-14,335	-16,518	-4,596	-0,176
Сальдо поточного рахунку, % до ВВП	-2,1	-6,0	-7,9	-8,7	-3,4	-0,2
експорту товарів та послуг	126,0	127,5	103,4	94,5	80,1	73,0
імпорту товарів та послуг	128,8	134,8	107,5	96,5	71,9	70,7
Прямі іноземні інвестиції в Україну (сальдо), млн дол. США	5759	7015	7195	4079	308	3012
Прямі іноземні інвестиції в Україну (сальдо), % до ВВП	4,6	4,3	4,6	2,4	0,3	3,3
Прямі іноземні інвестиції в Україну, обсяг на кінець періоду, млрд дол. США	58,0	66,7	75,2	79,1	64,3	62,2
Прямі іноземні інвестиції в Україну, обсяг на кінець періоду, % до ВВП	41,0	39,4	41,2	41,5	47,8	68,7
Прямі іноземні інвестиції в Україну, обсяг на кінець періоду, дол. США на 1 особу	1 267	1 461	1 651	1 740	1 498	1 454

Джерело: НБУ [4].

світової економіки характеризується волатильністю на світових ринках активів, ослабленням динаміки зростання в країнах з розвинутою економікою. Все це погіршує прогнози МВФ щодо економічного зростання на 2016 і 2017 роки. В більшості країн коефіцієнти державного боргу переглядаються у бік підвищення. Ці зміни найбільш відчутні в країнах з ринком, що формується і країнах із середнім рівнем доходів. Крім позитивних моментів співпраці з МВФ, існують і негативні, серед яких, одним з основних є збільшення державного боргу та значна залежність економіки від кредитів МВФ. Тому іноді, якщо програми МВФ розроблені без врахування специфіки країни, це може призвести до зменшення інвестицій, зниження темпів економічного зростання, зниження рівня життя населення [9].

Ця проблема є гострою для більшості країн, які розвиваються. Можна зазначити, що сучасна світова економіка є борговою економікою, так глобальний борг нефінансового сектора, що складається з сектора державного управління, домашніх господарств та нефінансових підприємств, в цей час досяг найбільшого рівня в 225 відсотків світового ВВП [9].

В Україні проблема державного боргу стоїть особливо гостро, починаючи 1992 року державний борг стрімко зростає [3]. Особливо значне зростання відбулось з 2008 по 2013 рр. (рис. 1). Негативним є те, що борг досягав в 2016 та за прогнозом в 2017 році до 90% від ВВП, і до 2021 року він буде більше 60% від ВВП (рис. 2).

Рівень державного боргу також залишається значно більше встановленого Бюджетним кодексом максимального показника — 60%.

У середньому в зоні євро показник чистого кредитування/запозичення (у % від ВВП) в 2016 році складає — (-2,014) (за прогнозами в 2021 році буде складати- (-0,576)), в Чеській республіці — (-0,614) (в 2021 році — (-0,46)) [5].

Стан платіжного балансу в Україні також є незадовільним. Сальдо поточного рахунку платіжного балансу в IV кварталі було близьким до нуля [4]. В першу чергу це пояснюється вищими темпами падіння імпорту через більш стрімке зниження цін на енергоресурси та менші фізичні обсяги імпорту природного газу (табл. 1).

У 2016 році МВФ було визначено пріоритети: провідна роль кожної країни у досягненні економічної та

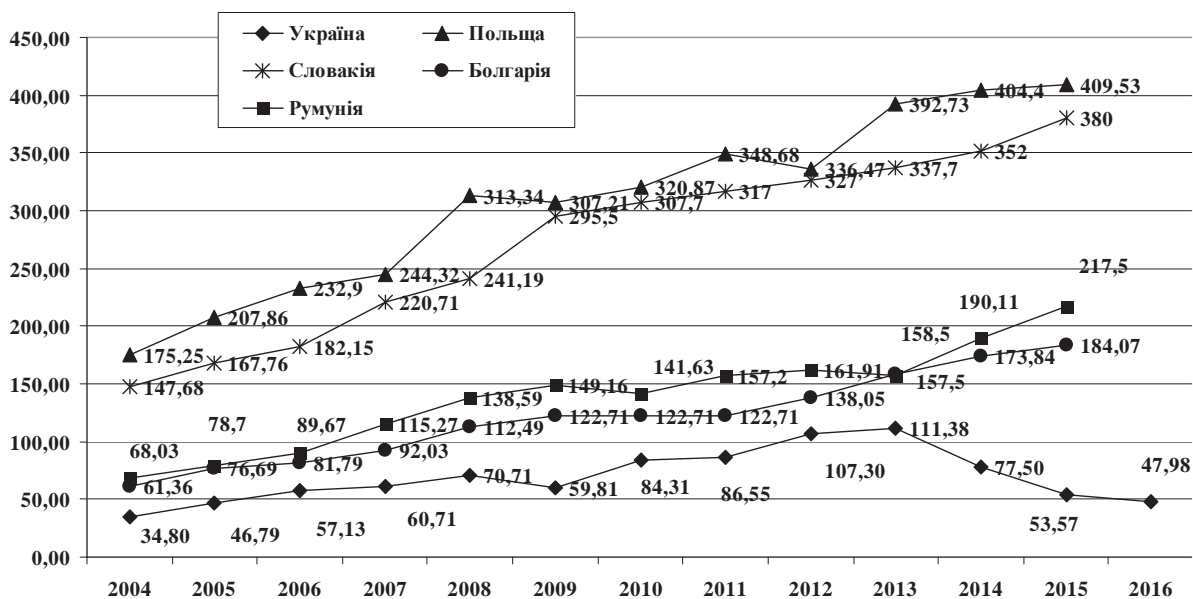

Рис. 3. Мінімальна зарплатна плата в євро

Інформаційне джерело: Евростат.

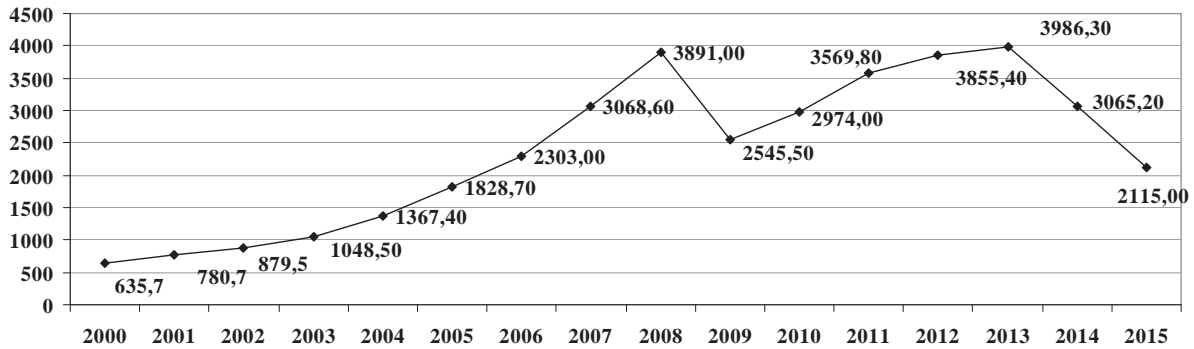

Рис. 4. ВВП України в розрахунку на 1 особу (в дол.)

Джерело: <https://www.imf.org/en/Data>

фінансової стабільності за підтримки міжнародного співробітництва; розширення міжнародного співробітництва в податковій сфері; збільшення надання технічної допомоги з питань податкової політики та адміністрування податків та зборів. МВФ пропонує застосовувати більш широке оподаткування енергоресурсів та скорочувати використання енергетичних субсидій, які займають 6,5 відсотка від світового ВВП [11]. Також пріоритетом є збір та обробка своєчасних і високоякісних даних для забезпечення якісного планування та розробки інструментів державної політики. Зміцнення фінансової системи вимагає наступних заходів: поліпшення правової основи; регулювання фінансової системи і нагляду за нею; моніторинг, оцінка та усунення ризиків у фінансовій системі. МВФ продовжує надавати Україні широку технічну допомогу з питань грошово-кредитного та фінансового секторів. Ця технічна допомога надається в рамках проекту з розвитку потенціалу, що фінансується Департаментом з глобальних питань Канади, який надає підтримку Національному банку України (НБУ), Фонду гарантування вкладів, а також Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку. Ряд заходів, які були вжиті в 2015—2016 рр. допомогли уникнути бюджетних ризиків та в подальшому будуть сприяти стійкості публічних фінансів і макроекономічної стабільності [10].

Але виділимо негативні соціальні аспекти проведення цих реформ. Проблема стабілізації гривні за допомогою скорочення бюджетних витрат була пов'язана з значним зменшенням фінансування науки, освіти, охорони здоров'я, всього, без чого неможливий довгостроковий сталий розвиток. Такі непопулярні заходи, як збільшення пенсійного віку та оподаткування пенсій не вирішили проблеми дефіцитності Пенсійного фонду та низького рівня пенсій. Рівень життя працездатного населення також залишається низьким. Всі Європейські країни, навіть ті, які розвиваються, впродовж останніх 10 років поступово збільшували мінімальну заробітну

плату, тоді як в Україні вона залишається найнижчою серед всіх Європейських країн і за останні 3 роки ще зменшилась більш ніж у 2 рази (в еквіваленті в євро) (рис. 3). Кількість домогосподарств, які отримують субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг сягає більш 30%. Це означає що кожна третя сім'я в Україні не може повністю сплачувати рахунки. Основною проблемою співпраці з МВФ є значне збільшення боргу в Україні з одночасним погіршенням рівня життя населення.

Негативним є також значне зменшення ВВП у розрахунку на 1 особу (в дол. США), за рівнем цього показника в 2015 році Україна повернулась до рівня 2005 року. Так, ВВП на одну особу за останні 3 роки впав майже на 50% (рис. 4).

Якщо порівнювати з іншими країнами, то в Європейському Союзі ВВП в розрахунку на 1 особу (в дол) більше ніж у 15 разів ніж в Україні, в середньому в світі — в 5 разів, навіть в Білорусії цей показник більше в 2,7 рази (табл. 2).

Податково-бюджетна політика може грати значну роль у відновленні економічного розвитку в Україні. Надмірна заборгованість як державного, так і публічного сектору створюють додаткові ризики, що посилюють глибину і тривалість подальшої рецесії, все це погіршується відсутністю бюджетних резервів, що значно обмежує здатність проводити антициклічну податково-бюджетну політику [7].

Тому необхідно зміцнювати механізм державного управління з врахування фінансових циклів при оцінці державних фінансів з забезпеченням ретельного моніторингу заборгованості приватного сектора за допомогою належних систем регулювання і нагляду. Для відновлення економічного зростання в Україні можуть знадобитися рішучі оперативні дії для відновлення балансів банків і приватного сектора. В період фінансової кризи необхідне прийняття оперативних рішень, спрямованих на вирішення проблеми, коли вони ще не по-

Таблиця 2. ВВП у розрахунку на 1 особу (в дол)

	ВВП в розрахунку на 1 особу (в дол.)						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Білорусь	5,176.0	5,818.9	6,305.8	6,721.8	7,722.1	8,025.3	5,740.5
У середньому в світі	8,746.7	9,481.6	10,395.9	10,498.5	10,650.8	10,757.3	9,995.6
Європейський Союз	33,817.9	33,595.7	36,241.9	34,150.5	35,402.5	36,425.6	31,843.2
Туреччина	8,623.9	10,111.5	10,538.4	10,539.4	10,800.4	10,303.9	9,130.0

Джерело: <https://www.imf.org/en/Data>

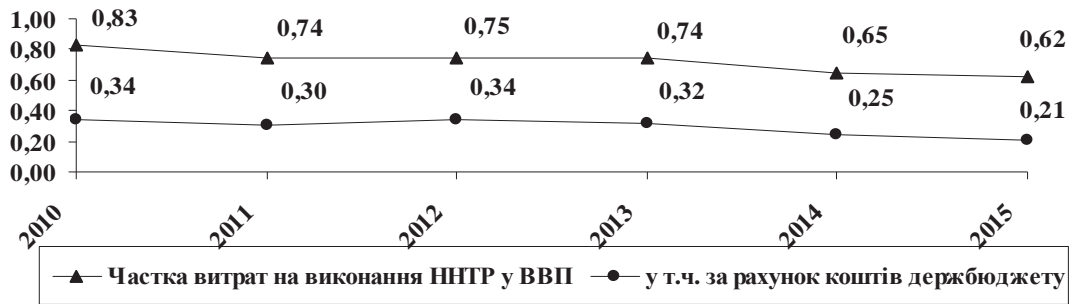

Рис. 5. Частка витрат на виконання ННТР у ВВП, %

Джерело: Державна служба статистики [2].

ширилися на банківський сектор. Основними шляхами тут можуть бути сплановані цілеспрямовані бюджетні інтервенції у вигляді спонсорованих державою програм реструктуризації приватного боргу (субсидії кредиторам для збільшення термінів погашення, гарантії, пряме кредитування і створення компаній з управління активами), які можуть простимулювати вихід з кризи. Одночасно необхідно розробити процедури банкрутства [7; 10].

Одним з основним стратегічних напрямів виходу з кризи є розвиток наукової та інноваційної діяльності. Україні необхідно більше підтримувати НДДКР за рахунок коштів державного бюджету, бо приватні компанії не інвестують достатньо коштів, особливо в кризовий період. Саме фіскальна політика може стабілізувати обсяг виробництва та може бути ефективним засобом сталого розвитку, бо інвестиції в НДДКР сприятливо позначаються на економіці в цілому завдяки поширенню знань. Якщо б приватні компанії та держава стимулювали би інвестиції в НДДКР, то обсяг НДДКР був би на 40 відсотків вище, ніж зараз. Таке збільшення може підняти, за розрахунками спеціалістів МВФ, рівень ВВП у довгостроковій перспективі на 5 відсотків, а в окремих країнах на цілих 8 відсотків [8]. Тому в Україні вкрай

необхідно збільшувати витрати на освіту, наукову інфраструктуру, розвиток нових технологій. Можливе стимулювання інноваційної діяльності за рахунок зміни податкової політики. Але за статистикою, Україна, з кожним роком зменшує підтримку ННТР. Так, у I півріччі 2016 р. частка фінансування витрат на виконання ННТР за рахунок державного бюджету становила 28,8% (36,8%) [2]. У 2015 році частка витрат на виконання ННТР у ВВП складала лише 0,62%, при чому за останні 5 років цей показник має стійку динаміку до зниження (рис. 5).

У той же час, як практично всі країни світу збільшують цей показник. Так, у Греції частка витрат на виконання ННТР у ВВП, % складає 0,84, в Болгарії 0,8, у середньому в Євро зоні — 2,12% (рис. 6).

Доцільною є державна політика стимулювання інвестицій. Оскільки зараз спостерігається значний відтік капіталу та непропорційний розподіл капіталовкладень за регіонами. Так, за перше півріччя 2016 року 30% всіх капітальних інвестицій було направлено лише в 1 регіон — м. Київ, у 2015 році цей показник складав — 32%, в Київську та Дніпропетровську область направляється по 10%. Таким чином, лише в 3 регіони України спрямовується більше 50% капітальних інвестицій [2].

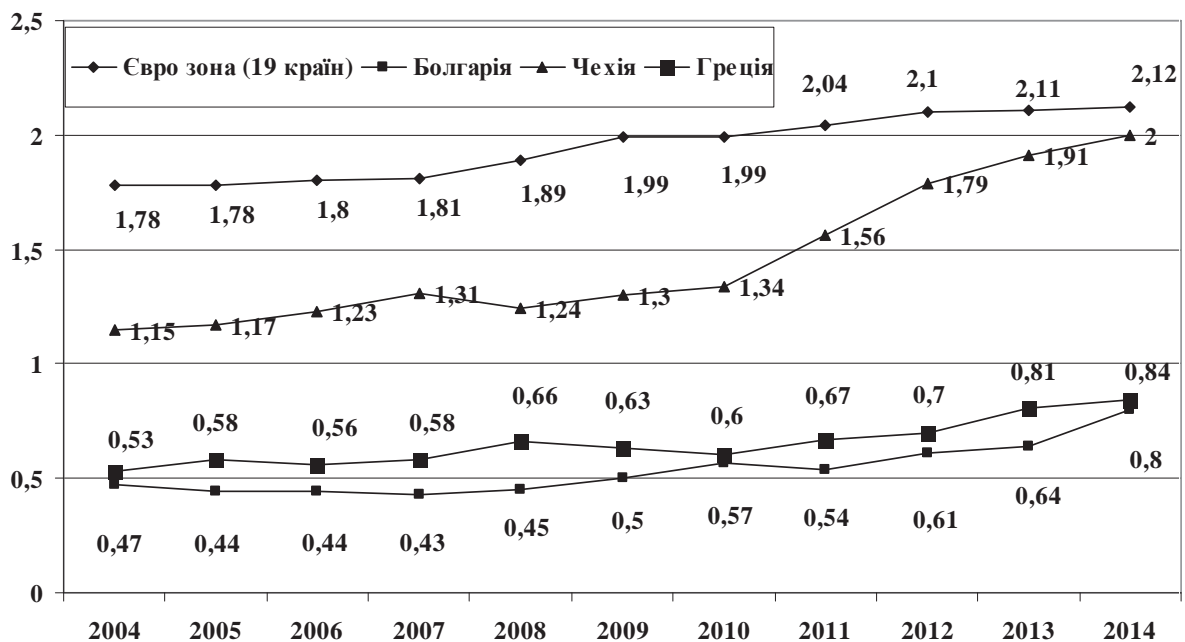

Рис. 6. Частка витрат на виконання ННТР у ВВП, %

Джерело: http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=t2020_20&language=en

ВИСНОВКИ

Результати аналізу окремих економічних та фінансових показників дають змогу говорити про невідкладність проведення структурних реформ урядом України за технічної підтримки спеціалістів з МВФ. Україна вже є постійним одержувачем коштів від МВФ, і отримує кредити більше 20 років, що робить її залежною від зовнішнього кредитування. Значна девальвація гривні призвела до ускладнення обслуговування зовнішнього боргу. За пропозиціями МВФ Україна повинна розробити стратегію, засновану на макроекономічних показниках, які ключають фіскальну і монетарну політику. Важливою складовою стратегії повинна бути реформа енергетичного сектора, яка може не тільки вплинути на фіскальну політику, а й зменшити корупцію та покращити бізнес-середовище [10]. Вагоме значення мають і фінансові реформи. Основними заходами за оцінками спеціалістів МВФ повинні бути поліпшення податкового та митного адміністрування. Через великий дефіцит Пенсійного фонду також велика увага з боку МВФ приділяється заходам щодо його усунення. В сфері грошово-кредитної політики доцільно досередитись на зменшенні інфляції та збільшенні міжнародних резервів. У МВФ підкреслюють необхідність скорочення адміністративних ресурсів та сприяння зміцненню банківської системи через рекапіталізацію та інші [10]. Необхідно розробити стратегії управління ризиками, для зниження рівня ризиків та їх пом'якшення. Формування достовірної, своєчасної та прозорої бюджетної звітності також буде сприяти відновленню довіри населення до держави та зменшенню тіньової економіки. Тому доцільні реформи з державного моніторингу та бухгалтерської звітності державних та місцевих фінансів. Доцільна також розробка пріоритетів розвитку з конкретними заходами. Стрімкий економічний розвиток багатьох країн світу базується на ключовій ролі держави як регулятора економіки та на стимулюванні інновацій. Перспективним напрямом є також модернізація економіки та формування кластерів, збільшення державних благ [7; 10]. Для досягнення сталого розвитку вагоме значення має система охорони здоров'я, освіта та інфраструктура, тому необхідно збільшувати фінансування цих сфер. Синергізм реформ у фіскальній та монетарній політиці може у короткій час відновити економіку України.

У цей час Україна не може розвиватись без зовнішнього кредитування та допомоги з боку міжнародних фінансових організацій. Але виникає необхідність комплексного формування механізмів і принципів проведення реформ з врахуванням національної специфіки та недопущенням зниження рівня життя населення. Співпраця з МВФ може бути плідною лише за умови розвитку людського потенціалу та підвищенні рівня життя населення. Пріоритетними сферами для розвитку повинні бути освіта, інноваційна діяльність та охорона здоров'я, саме ці сфери можуть бути базисом для подальшого сталого розвитку, тоді як концентрація уваги лише на фінансових показниках та зменшенні державних витрат і боргу веде до ще більшого погіршення економічної ситуації.

Література:

1. Аналітичне резюме МВФ. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/fm/2016/01/pdf/fmexsr.pdf>
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
5. Eurostat. available at: <http://ec.europa.eu/eurostat>
6. Stiglitz J.E., Rosengard J.K. Economics of the Public Sector. New York: W.W. Norton & Company, Inc., 2015.
7. Fiscal Monitor. available at: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=262>
8. IMF Annual report 2016. available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2016/eng/index.htm>
9. Fiscal Monitor Debt Use It Wisely . available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2016/02/pdf/fm1602.pdf>
10. UKRAINE IMF Country Report No. 16/319. available at: <https://www.imf.org/external/country/ukr/index.htm?type=42>
11. Publication of IMF. available at: <http://www.imf.org/external/publications/index.htm>

References:

1. IMF (2016), "Analytical summary", <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/fm/2016/01/pdf/fmexsr.pdf> (Accessed 10 Oct 2016).
2. State Statistics Service of Ukraine (2016), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 20 Oct 2016).
3. Ministry of Finance of Ukraine (2016), available at: <http://www.minfin.gov.ua/> (Accessed 10 Oct Aug 2016).
4. National Bank of Ukraine (2016), available at: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index> (Accessed 10 Oct 2016).
5. Eurostat (2016), available at: <http://ec.europa.eu/eurostat> (Accessed 10 Oct 2016).
6. Stiglitz, J.E. and Rosengard, J.K. (2015), Economics of the Public Sector. W.W. Norton & Company, New York, USA.
7. Fiscal Monitor (2016), available at: <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=262> (Accessed 10 Oct 2016).
8. IMF (2016), "Annual report", available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2016/eng/index.htm> (Accessed 10 Oct 2016).
9. IMF (2016), "Fiscal Monitor Debt Use It Wisely", available at: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2016/02/pdf/fm1602.pdf> (Accessed 10 Oct 2016).
10. IMF (2016), "Ukraine and the IMF", available at: <https://www.imf.org/external/country/ukr/index.htm?type=42> (Accessed 10 Oct 2016).
11. IMF (2016), "Publication of IMF", available at: <http://www.imf.org/external/publications/index.htm> (Accessed 10 Oct 2016).

Стаття надійшла до редакції 27.10.2016 р.